

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทกับวิถีชีวิตของคนเราแทบทุกด้าน ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตาย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังเข้ามามีบทบาทในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของการศึกษาของคนไทยและสังคมไทยอย่างกว้างขวาง สังคมไทยก้าวสู่ยุคเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารอันมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในประเทศไทยในทุกภาคส่วน นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ รัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ หรือไอที ๒๐๐๐ กำหนดภารกิจหลัก ๓ ประการ^๑ คือ ๑) รัฐต้องลงทุนเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ ๒) รัฐต้องลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากรของประเทศ และ ๓) รัฐต้องลงทุนเพื่อการบริหารและบริหารภาครัฐที่ดี (Good Governance) จากนโยบายดังกล่าวนำไปสู่แนวทางปฏิบัติส่งผลให้คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทสำคัญในสถานะที่เป็นเครื่องมือของการติดต่อสื่อสารรูปแบบและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อันเป็นผลให้การแลกเปลี่ยนสารสนเทศในรูปแบบของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เปรียบเสมือนการย่อโลกให้เล็กลง จากการที่ผู้ใช้สารสนเทศสืบค้นหรือแสวงหาข้อมูลจากทุกมุมโลกมาศึกษาได้บนเครื่องคอมพิวเตอร์โดยอาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า Internet

การนำความก้าวหน้าของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีประโยชน์เข้ามาประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัยเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนนิสิตนั้น นับได้ว่ามีประโยชน์อย่างมากต่อนิสิต แต่รูปแบบของระบบการศึกษาพื้นฐานยังคงเน้นการศึกษาด้วยตนเองเป็นหลัก นิสิตต้องหาความรู้ด้วยตนเอง อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่จะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาเท่านั้น ซึ่งต่างจากการเรียนในสมัยประถมหรือมัธยมศึกษาที่เป็นการเรียนแบบ “ป้อนถึงปาก” โดยอาจารย์จะเป็นผู้สอนและบอกทุกอย่าง^๒ จะเห็นได้ว่าการสอนดังกล่าว ทำให้นิสิตไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่รู้จักใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเมื่อ

^๑ ชมมนก วีรรณ และโสภารณ แสงไชย, การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในหน่วยงานของรัฐ : จากปัญหาที่มีอยู่ ...การปกครองที่ดี, (NECTEC. ๕, ๒๓, ๒๕๔๑), หน้า ๖๓-๗๗.

^๒ ครรชิต มัลลียงศ์, เทคโนโลยีการศึกษา : ปรัชญาและหลักการ, วารสารการศึกษาแห่งชาติ ๒๙, ๕ (มิถุนายน – กรกฎาคม), ๒๕๓๘, หน้า ๔๙-๕๐.

ศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพราะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาในระดับสูงมุ่งพัฒนาคน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศเป็นสำคัญ อีกทั้งมุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความคิดใหม่ ๆ

ดังปรากฏไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างชัดเจน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐- ๒๕๕๔)^๑ ซึ่งเป็นแผนแม่บทของการพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและอยู่ดีมีสุขของคนไทย

ตราบใดที่พฤติกรรมการเรียนรู้ของสังคมยังเกี่ยวข้องกับการอ่าน การใช้สื่อต่าง ๆ ในขณะที่สื่อโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการอ่าน ขณะเดียวกันผู้อ่านยังต้องใช้สมองและสมาธิเรียนรู้ เข้าใจในเรื่องที่อ่าน ห้องสมุดจึงเป็นสมองแห่งการเรียนรู้ที่ครบวงจร เพื่อค้นคว้าหาความรู้ให้กับตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จำเป็นต้องพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละระดับ การจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุ สามเณร ที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยเฉพาะความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีการขยายตัวและนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย เพราะข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมไว้เป็นข้อความรู้ ที่เกิดจากการประมวลสังเคราะห์และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน การพัฒนา การควบคุม และการตัดสินใจ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การบริหารจัดการสารสนเทศในห้องสมุด เป็นการบริหารจัดการห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนิสิตและคณาจารย์มหาวิทยาลัย การพัฒนาห้องสมุดจึงเปรียบเสมือนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้becomeคลังสมองและคลังความคิด การบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ การลงทุนด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิต คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย ให้เกิดความคุ้มค่าและเหมาะสม ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จึงได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เพื่อประโยชน์

^๑ สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔), (กรุงเทพฯ : สภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า น.

ต่อการเรียนการสอน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพต่อผู้เรียน จากการศึกษา ดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีประโยชน์เพื่อให้บริการแก่บุคลากร นิสิต และผู้เข้ามาศึกษาค้นคว้า อีกทั้งยังทราบถึงการใช้บริการ ความต้องการและสภาพปัญหาการใช้ บริการ สามารถสนองตอบความต้องการของผู้ใช้และสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนา และปรับปรุง การ ให้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึงมากขึ้น ตลอดจนถึงแนวทางการป้องกัน และแก้ปัญหาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการที่ไม่ถูกต้องอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ใน ๕ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านเหตุผลในการใช้ และด้านปัญหาอุปสรรคการใช้

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จำแนกตาม ประเภทนิสิต ชั้นปี สาขาวิชา อายุ

๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย

๑.๓.๑ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ที่เป็นบรรพชิต และคฤหัสถ์ มีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

๑.๓.๒ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ที่มีชั้นปี สาขาวิชา และอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

๑.๔ ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิด

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ ชั้นปีที่ ๓ และชั้นปีที่ ๔ ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๔๗๙ รูป/คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้

ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเภทอินเทอร์เน็ต ใน ๕ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านเหตุผลในการใช้ และด้านปัญหาอุปสรรคในการใช้

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

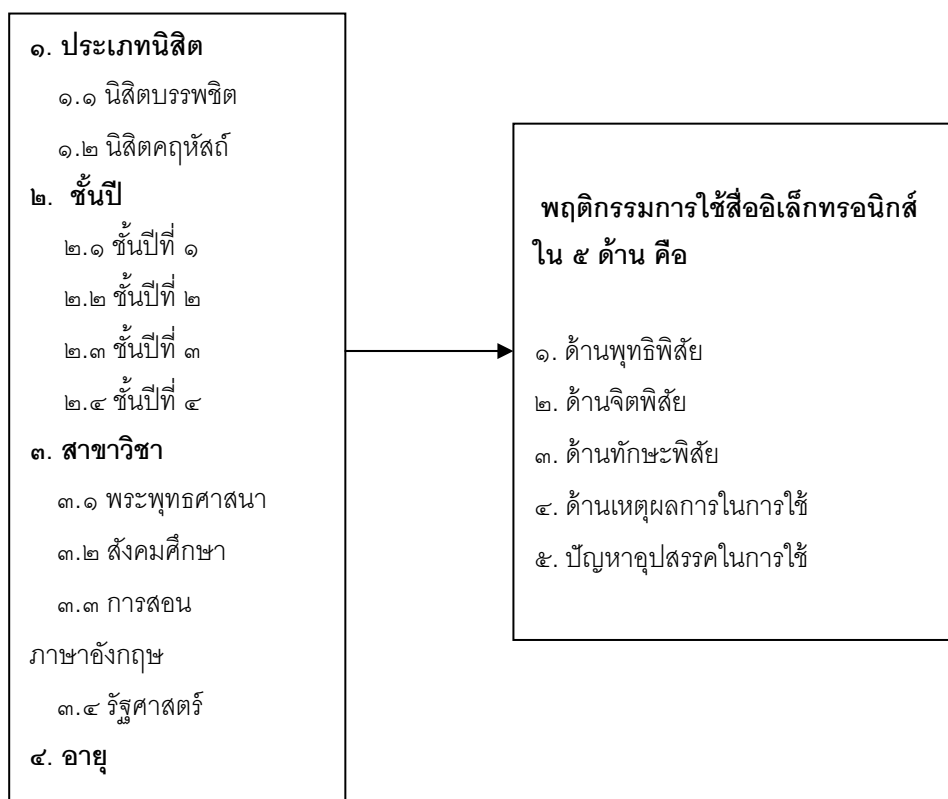
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑.๔.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ สามารถสรุปเป็นแนวคิดและกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ลักษณะการกระทำ การแสดงออก หรือปฏิบัติการของมนุษย์ทางด้านกายกรรม วจกรรม มโนกรรม ในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ หรือการใช้เทคโนโลยีผ่านเครือข่ายต่าง ๆ ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครือข่ายประเภทอินเทอร์เน็ต เป็นเครื่องมือหลักในการปฏิบัติงาน สื่อสารข้อมูล สืบค้นข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษา แสวงหาความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง เป็นต้น

ด้านพุทธิพิสัย หมายถึง พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทำให้นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เกิดความรู้ ความเข้าใจ การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลจากการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

ด้านจิตพิสัย หมายถึง พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทำให้นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เกิดความรู้สึกรู้อารมณ์และทัศนคติ เห็นคุณค่าต่อสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านทักษะพิสัย หมายถึง พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทำให้นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เกิดทักษะทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น ทักษะการคิด การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การพูด การใช้สื่อ การใช้คอมพิวเตอร์ ความรวดเร็วในการทำงาน ทักษะในการสืบค้นข้อมูล เป็นต้น

เหตุผลการใช้ หมายถึง เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ปัญหาอุปสรรค หมายถึง ความยุ่งยาก ขั้บซ้อนที่เกิดจากการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผู้ให้บริการ หมายถึง นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ชั้นปีที่ ๑ – ๔ ทุกสาขาวิชา

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ข้อมูลสำหรับปรับปรุงการให้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับความต้องการและลดปัญหาของผู้ใช้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑.๖.๒ ได้ประโยชน์ในการค้นคว้าทางวิชาการที่เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และพัฒนาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป

๑.๖.๓ สำหรับผู้ให้บริการและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการให้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ